

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XIV. Commotio Pontificis ob Comitiorum Decreta. Inter eum ac Cæsarem suspiciones. Studia Caraffæ Cardinalis ad coniungendum cum Gallo Pontificem. Pertrubationes Romæ coortæ, Sfortianorum & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

Commotio Pontificis ob Comitiorum Decreta. Inter eum ac Casarem suspiciones. Studia Caraffæ Cardinalis ad coniungendum cum Gallo Pontificem. Perturbationes Romæ coorta, Sfortianorum & Columnensium causâ; vnde offensiones inter Paulum & Austriacos auctæ.

Prodierant Comitiorum Decreta exeunte Septembri: de quibus factus certior Pontifex, acerbissimè conquestus est cum Ferdinando Rege per Delfinum Nuntium, qui Româ in-
eunte anno 1556. ad suum munus pristinum exercendum reuersus erat. Rex verò cum sibi videretur & in iis concedendis, quæ Catholicis officerent, ab aperta necessitate omnis à se nota procul arceri^a, & in rebus sibi arbitrariis vel maximum Religionis studium à se fuisse præstitum, respondit per commotioris animi sensum quàm moderatum eius ingenium ferre consueuerat. Id etiam fortassis accidit, quòd iam apparerent in Paulo argumenta animi malè affecti in Austriacam familiam. Quod in causa erat, vt eius querimoniarum potius acciperentur quasi malevolentis exprobrationes, quàm parentis correctiones. Quoniam autem Suavis aut Romanarum rerum parum conscius, aut prætermisissis de industria iis quæ possent excusare Pontificem, bella inter Paulum & Philippum Regem recenset, omisissis veris illorum principiis, & quasi profecta à Pontificis auiditate amplificandæ temporariæ dominationis; nos lectores nostros de iis compendio docebimus, ac per eam sinceritatem, quâ satis liqueat, mentis nostræ non esse verum obtegere aut fucare, sed in lucem proferre.

Interfuerat Paulus, iam tum virili ætate, Aulæ Ferdinandi Regis Catholici, magno illic & probitate & doctrinâ in pretio habitus. Scribitur, ægotantem Regem proposuisse piorum doctorumque hominum cœtui, Liceretne sibi Neapolitanum regnum, consanguineis Aragonensibus ereptum, retinere: atque in eum cœtum Caraffam accitum, liberè quid sentiret protulisse, Regem scilicet ad restituendum obstringi; sed contrariam sententiam, reliquis comprobantibus, Regem secutum. Quamobrem à politicis (quippe aſuetis in quocumque mortalium latentem sub studij velamine utilitatis appetentiam credere) opinionem Caraffæ notatam fuisse quasi non à conscientia dictatam, sed ab odio externi in sua patria dominatus;

^a Narratio
Delfini ad
Caraffam.

1555.

natus; unde effectum, ut post obitum Ferdinandi à Consilio remoueretur. Ut ut hæc se res habuerit, cuius probationes auctoresque mihi non suppetunt, nec ad eò propinqui tempore, nec tam certè instructi notitiâ, ut eam fidenter affirmare aulim: in comperto est, Carolum Cæsarem, Ferdinandi nepotem, & in regnis successorem, tametsi Caraffam nominasset ad Brundisium Archiepiscopatum, semper tamen præ se tulisse plus in eum æstimationis quàm fiducia. Is itaque quo tempore Roma direptionem passa est, rerum fluxarum pertæsus inde discessit, relictis Ecclesiis Brundisina ac Teatina, quas possidebat, secessitque cum aliquot sociis, pietatis studiosis, in Venetam ditionem, postquam cum iisdem Romæ fundamenta iecerat Ordini, ipsius causâ Teatinorum nuncupato, sicut alibi à nobis indicatum. Verùm inde reuocatus à Paulo Tertio, in Senatum adlectus est, grauiissimisque curis Ecclesiasticis admodum, in quibus tenuem semper animi propensionem patefecit ad Caroli vel opera comprobanda vel postulata perficienda. Hinc euentu animorum alienatione eas difficultates expertus est, quas supra narrauimus, ad ineundam Neapolitanæ Sedis possessionem.

Et sanè illius ad Pontificatum electio tam parum grata Cæsari accidit, ut Cardinali Sanctæ Floræ opus fuerit Ioannem Franciscum Lottinum, qui sibi erat à secretis, Bruxellas legare ad se apud Cæsarem purgandum, ostenso Cardinalis consensu, ægrè tandem expresso, post omnem impensam ab eo industriam ad rem perturbandam. Quòd si Cæsar non existimasset, maioris esse prudentiæ, magisque decorum palàm dissimulare præconceptam à se auersionem, sublecutamque molestiam, ob rem tanti ponderis peractam, quæ infecta fieri non poterat, fortasse grauius succensuisset addictis sibi Cardinalibus, qui illum extulerant. Hic alienus Cæsaris animus, qui Pontifici compertus erat etiam ex ipsis mandatis, à Cardinali Sanctæ Floræ Lottino traditis, & ad eum fortè delapsis, animum Pauli, prout natura fert, vlcerebat aduersus Carolum, & ad eundem exasperandum accedebant noui Cardinalis fratris filij irritamenta.

Rebatur is, malè se habitum à Cæsare, cum in Germania non modo nihil consecutus fuisset ob impensos militiae labores; sed etiam captus ab ipso vir vnus ex primariae notæ Proceribus, à quo ingens redemptionis pretium sperabat, à quodam Hispano per vim ipsi fuisset creptus: qua in re nullum nactus in Aula Cæsaris sui iuris

b Vnum dicit Historia Noreffij; multos relato Nanageri. Sed prior

concordat cum Caraffæ Cardinalis narratione in libello in Galliam misso, vbi enumerat omnes iniurias & illatas ab Hispanis, à me lecto, postquam hoc Opus scripsi, in tabulis quaestionis de illo habitæ sub Pio Quarto.

præsidium, damnatusque in litigio ab Albano, supremo Duce exercitus Cæsariani, Hispanum ad singulare certamen in regressu in Italiam prouocarat: sed ea de causa Tridenti iussu Cæsaris detentus fuerat; nec prius libertati redditus, quam prouocationi & cuiuscumque iuri suo cessisset. Postea vero donatus à Paulo III. prioratu, ut vocant, Neapolitano, eius possessionem obtinere nequiuerat. ^c Unde ad Gallorum partes transgressus, ut narrauimus, exilium tamquam perduellis sustinuerat. Hausit interim à Strozio, sub quo Duce militabat, non minus animi Hispanis infensi affectiones, quam militaris disciplinæ documenta. Ad hæc congererat ille, per tragicum quasi modum, insidias, ut idem comminisceretur, ab Hispanis paratas ad cædem tum patris, ^d in gradu Purpurati, tum suam in vtraque conditione. Addebat his quoque Farnesium Cardinalem, cum ipsis id temporis supra reliquos omnes coniunctum auctoritate, amicitia & votis: siue id esset, quod suspicio mixta odio credat etiam incredibilia; siue quod mos sit molientis grauius lædere, se grauius læsum vulgare: sed vehementius quam ira ex iniuriis, inflammabat Caraffam cupiditas sublimioris fortunæ.

Desperabat ille, patrum suum, rerum Ecclesiasticarum studiosum, quamuis sui sanguinis amantem, auulsurum amplum aliquem Principatum ab Ecclesiastica ditione in consanguineorum vtilitatem; nec aliunde optatam amplitudinem expectabat, quam ab hostibus Hispanorum: quippe intelligens, pinguiores pactiones obtineri ab eo, qui quod non possidet pollicetur, donatque omnis iacturæ securus, & cum spe ingentis lucri. Gnarus itaque quam impatienti siti regni Neapolitani flagrarent Galli, non minus ut illud sibi acquirerent, quam ut Hispanis adimerent, curas omnes Caraffa coniecerat ad fœdus in Hispanos ineundum: quod vbi pro voto succederet, maxima quæque consecutus erat, eò sibi chariora, tum ex propensione tum ex ambitione, quod in patria. Verum Pontifex, tametsi magis sibi placeret Henricus Rex, qui seueris edictis iteratis Religionem in Gallia sustinebat, quam Cæsar, qui per illa inopportuna Comitia eam in Germania debilitare ipsi videbatur, & in illum magis quam in hunc procliuius esset & ingenio & grati animi impulsu; tamen ad arma capienda nondum satis inclinabat, haud nescius, Christi Vicarium, vbi profanis armis Christianos Principes infectetur, illic à profanis armis illatis deiici ab auctoritate Patris ad æqualitatem partis, & sacrorum armorum, quibus diuinitus instructus est, aciem obtundi. Verumtamen sibi minimè temperabat, ne in minas prorumperet, quæ eum in quem intorquentur

Pars II.

LII

non

1555.

c Adrianus lib. 13.

d Horum trium facit mentionem Farnesius Card. in epistola, 30. Septemb. 1555. ad equitem Tiburtium, ministrum suum Parisi; & in altera eodem die ad Cardinalem Ferrarum.

Historiæ
Concilii
Tridentini
Lib. XIII.
Cap. XIV.

1555.

non tam feriunt quàm obarmant, veluti clypeus, quasi admonitum vt se muniat, seu veluti telum, quasi stimulatam vt praeueniat. Sed quemadmodum sæpè ingentes motus à leuibus casibus excitantur; ita duo priuatis familiis euenere, quæ & Italiae statum & Europæ Principes haud mediocriter perturbauerunt.

¶ Vide Adrianum lib. 13.

Alterum ex his fuit, quòd Carolus Sfortia, Insubriae, vt dicunt, Prior, Cardinalis Sanctæ Floræ Camerarij frater, cum Henrico Regi tribus suis triremibus operam nauasset, transitum ad clientelam Cæsaris moliebatur, quòd reliquis se fratribus conformaret, præsertim post captas Senas, cuius agro finitima erant præcipua oppida familiæ Sfortianæ: atque ea de causâ recesserat à Gallia. Sed facilis ipsi ratio non suppetebat ad triremes suas recuperandas, ob suspicionem iam de illo conceptam. Studuit igitur Sfortia persuadere, & re ipsa persuasit Nicolao Alamanno, qui Regis nomine duobus nauigijs præerat, vt ea Centumcellas adduceret, vnde postea melius refectæ Galliam repeterent. Iamque vt in eum portum triremes peruenerunt, clam ad eas recuperandas intenti cum pluribus armatis illuc venire Marius Sfortia, & Alexander, Apostolicæ Cameræ Clericus, Caroli fratres, qui ad suspicionem amouendam non adfuit. Hi amicè ab Alamanno admissi, triremes per vim ademerunt, tentaruntque eas aliò traducere, sed obstiterat arcis Præfectus, sui muneris esse ratus, in portu Pontificio huiusmodi violentiam haud permittere. Ea de re admonitus Camerarius, celeriter Lottini operâ impetrauit, vt Ioannes Montorij Comes, maior natu frater Caraffæ Cardinalis, & cui Præfectus illius arcis parebat, illum per litteras iuberet duabus triremibus discessum concedere, siue ignorans, siue dissimulans vim Alamanno ductori Gallico illatam, eratque Ioannes animo vt mitiore, ita proniore in Hispanos quam Cardinalis, quem ob ætatis prærogatiuam auctoritate pariter tunc superabat. Expletis ab arcis Præfecto mandatis, triremes illico Neapolim adductæ sunt, traditæque Bernardino Mendozæ, qui pro Albano, Cæsaris copiis in Insubria tunc imperante, illic regimen exercebat. Confestim ministri Gallici acerbissime conquesti sunt cum Pontifice ob iniuriam quam in Pontificio portu passi fuerant: is verò eâ auditâ, extra omnem modum commotus est, quippe qui de auctoritate sollicitus suo apte ingenio, aures præterea operetas habebat assiduis quærimoniis, quæ viginti annos iactitæ per Aulam fuerant, seu ex vero seu ex inuidia, in Sfortianos fratres, cum oblatraretur, eos numero complures, confisosque consanguinitati Pauli Tertij, ac postea ipsorum operæ, quâ Iulius indigebat in

in diffidiis cum Farnesiis, & lenitati indulgentis illius Pontificatus, 1555.
numquam alij legi, nisi propriæ cupidini obtemperasse.

7 Quamobrem Paulus Quartus imperij habenas acceperat, certus
frænanndæ Procerum inuisæ licentiæ generatim, nominatim verò
Sfortianorum, à quibus eò magis auerlum sensim gerebat animum,
quòd nouerat quæ sibi Camerarius opposuerat. Montorij Comes
cognitâ patrui commotione, rem ipsam palàm facere ausus non est;
atque interim ad auertendum à se nimbum, facti speciem mutare
studuit, uti mox dicemus. Quare Pontifex, grauissimis indictis pœ-
nis, Alexandro ac Mario Sfortiæ præcepit, ut extemplò triremes
reuocarent; idemque denuntiari iussit verbis vehementioribus Ca-
merario, quasi rei participi, fratrumque moderatori, eius excusa-
tionibus repudiatis, causantis rem non à se, sed à fratribus gestam,
nauelque non ampliùs Sfortianorum, sed Mendozæ potestati sub-
esse. Camerarius, ratus præferuidam Pontificis iram extinctum iri
iniecto terroris frigore, eadem nocte cœtum Procerum Cæsari stu-
dentium domi suæ coëgit; in quo interfuit Sarienensis Marchio, Cæ-
saris Orator, & Comes Cincionius, Orator Philippi Regis ad obe-
dientiam Pontifici exhibendam, Columnenses, Cæsariini, aliique
complures, opplentibus cubicula, scalas, & atria minoris notæ
clientibus, famulisque. Scribunt, illic fuisse qui per indignum con-
temptum Pontificem carperet, quique aliorum Pontificum, Proce-
ribus infestorum, calamitates minitaretur. Nec defuit, qui eius
electionem tamquam non legitimam in dubium adduxerit. De his
omnibus non confusus modò rumor obstrepuit Pontifici ex fama,
verbisque insolenter iactis, multò magis à temeraria turba inter no-
cturna illa colloquia, quàm ab heris; sed ferunt, eundem fuisse di-
stinctè edoctum à Burgensi Cardinali, rato id sui gradus partes ef-
se; atque idcirco illum fuisse in Hispaniam reuocatum, & illic
gratiâ excidisse.

8 Interea Comes Montorij epistolam à se scriptam ad arcis Præ-
fectum recuperavit, ei que alteram substituit ambigui tenoris, & ad
se purgandum accommodatam, iniecto in Lottinum crimine, quòd
& se & arcis Præfectum decepisset. Quæ fraus, si eà tempestate
Lottino diurni arumnosi que carceris causa fuit, alio tempore de-
tectâ auctori suo supplicium extremum attulit. Sed Pontifex habi-
tâ Montorio fide, statim in custodiam conici Lottinum iussit,
eiusque domino grauem ac proximam vltionem minatus est. Qua-
re Sarienensis, ut Pontificem mitigaret, admissionem ad colloquium
postulauit; eaque non impetratâ, Pontificias in ædes se contulit,
affir-

f In epist.
Farnesij Car-
din. 24. Au-
gusti 1555.
ad equitem
Tiburcium,
recessentur
hæ minæ à
Marco Anto-
nio Colum-
na prolata.

1555.

affirmans, se de rebus grauiſſimis ſui Principis acturum: ſed aditu fruſtrâ tentato, excluſus eſt. Is tamen per æſtum iniuriæ miſſo curſore de re Cæſarem monuerit, quali in Oratore ſuo deſpectum: tamen ſedatiore poſtmodum animo Mendozam cohortatus eſt, ne ſuum Principem laborioſis certaminibus implicaret, adeoque triremes remitteret. Sed Sfortiani, præviſâ etiam irreparabili illarum iacturâ ſi redderentur, obſtiterunt, poſtulantes ſaltem pro conditione Lortini libertatem, ceſſationemque omnis in ipſos moleſtiæ. Hinc nouâ indignatione correptus Pontifex, perinde quæſi cum æquali ſecum ageretur petitis pactionibus, non autem cum ſupremo Principe per exhibitam ſibi obedientiam, Camerarium in cuſtodia retinendum curauit; idque à Caraffa Cardinali parum honorificè peractum eſt, vt qui cum Camerarium inuiferet, eumque ad relaxandum extra domum animum inuitaſſet, ad Æliam arcem deduxit, locum Caraffæ fatalem, ad dedecus longè illi grauius atque infelicium. Duo Sfortiani fratres inqueſiti fugâ ſibi conſuluerunt. Incidit Cardinalis captiuitas ad exitum Auguſti anno 1555. ac per eam opportunitatem arbitratus eſt Pontifex, cautum pariter ſibi eſſe à Paulo Iordane Urſino, illius familiæ Principe, & ſub Hiſpani clientela educato. Cùm enim hic pupillus tunc eſſet, & ſub Cardinalis Sanctæ Floræ auunculi tutela, is inter anguſtias carceris coactus eſt claues & arcanas teſſeras arcium tradere, ab Urſino poſſeſſas, in quas Pontifex cuſtodes ſibi fidus induxit.

Solertiore cenſuit Pontifex adhibendam cuſtodiam Columenſibus, in quos non ſolùm maiore ſuſpicionem, ſed grauiori ferebatur iracundiâ. Etenim Camillo Columnio, qui memorato coactui, à Cardinali Sanctæ Floræ habito, interuenerat, imputabantur acerbiffima verba in Paulum Romanosque Pontifices iacta, eratque is in armis ſtrenuus, & ex animo Cæſarianus; quapropter ipſe quoque in carcerem coniectus. Idem in Marco Antonio, ſed fruſtrâ tentatum, vt qui ſpreto antiquo interdicto diſcedendi, iam ſecefſerat. Huiusmodi autem interditi hæc fuerat origo. Alcanius eius patrens, poſt impetratam ſibi redintegrationem à Iulio Tertio, in noua crimina inciderat, quippe qui in ius vocatus à quibuſdam ſuis creditoribus, non modò vocationis executorem malè habuerat, ſed funditus ſolo æquauerat quaſdam ædes, quas actores Antij in eius oppido poſſidebant, certosque ſatellites ad illos interficiendos Romam miſerat: quamobrem cùm accerſitus à Fiſci Procuratore ad cauſam dicendam ſe nequaquam liſteret, ad eius oppidorum priuationem deuentum eſt: ſed in ipſa rei confectione Marcus Antonius eius

g Aliqua ex his à Pontifice in Columenſes geſtis continentur in epiftola Farnetiſij Card. ad Momoranſium Comteſtibilem, vltimo Aug. 1555.

1555.

eius filius, cui cum parente veteres & numquam satis compositæ controuersiæ intercedebant, vim interposuit, eodemque tempore patrem oppidis spoliavit, ab eisque Fisci ministros procul habuit. Quod facinus, postremis Iulij mensibus toleratum, ne tot inter flammæ Italiæ nouum excitaretur incendium, nec in iudicium adductum perbreui Marcelli Pontificatu, visum non est se uero Pauli animo perferendum. Quare primò per memoratam interdictionem Marco Antonio Romæ obstricto, ac postea eâ violatâ inde profecto, monitoriæ tabulæ in parentem ac filium vulgatæ sunt. Prior absentiam excusauit, quòd Neapoli detineretur tumultus causâ in Samnitibus tentati: alter respondit, oppida fuisse à se deposita penes Didacum Mendozam, qui per Cæsareum Oratorem negauit licere sibi iniussu Cæsaris ea restituere: interim uerò Ascanius Pa-

h Ex epistola Farnesij Cardinalis ad Equitem Tiburtium, 21. Septemb. 1555.

10 Ascanius etiam Corneus, & Iulianus Cæsarinus, Româ egredi ueriti. Neque suspiciones cautionesque hæc steterunt: sed Pontifex sex cubicularios à se dimisit, ferè omnes ex primaria Neapolitana nobilitate, quos ipse sibi delegerat specioso nomine, ut famulatu nobilitate, quin etiam Mutium Tuttauillam, qui Præfecti suæ custodiæ locum tenebat: imò, quod mirabilius visum, Comiti Populi, suæ sororis filio, generalem gubernationem armorum Ecclesiasticorum ademit, nec alia de causa, nisi quia eorum singuli seu familiis seu honorum possessione Hispano essent subiecti, & animi affectione eidem addicti crederentur.

11 Iam uerò dum in arce Camerarius detinebatur, & dum Pontifex tam feruidis suspicionibus irisque in Cæsarianos æstuabat, recenti adhuc obstrepente rumore moliminum, quæ nocturno illo ac seditioso conuentu aduersus Paulum fuerant agitata, permisit Caraffa Cardinalis è manibus opportunitatem elabi fœderis cum Gallo faciendi. Itaque seu non satis habens cum Gallicis administris Romæ rem transigere, aut ipsis non confisus, virum nobilem è suis familiaribus occultè Parisios misit, qui expositis, amplificatisque offensionibus illatis, multoque magis imminentibus, ob oculos Henrico poneret necessitatem inuitabilem, quâ Pontifex compulsus erat (etiãsi controuersia de triremibus, in quo utriusque Principis decus inuoluebatur, honorificè componeretur) ut vim vi repelleret: & cum vis propria satis non esset, ad implorandam opem à Gallia, cui regno gloria defendendi Christi Vicarios, reprimendi que Hispanorum violentiam, destinabatur. Vir ab eo le-

1555.

gatus Hannibal Ruccellaius, fuit filius sororis Ioannis Casæ Archiepiscopi Beneuentani, quem apud Venetos Nuntium reuocauerat Pontifex ad præfecturam arcanarum epistolarum; quippe virum in humanis litteris præstantissimum, & non mediocriter eruditum etiam diuinis. Ferunt autem, cum huic summam dignitatem in Senatu die postera declarandam Paulus destinasset, eundem à proposito resiliisse ex lectione carminum lasciuorum, quæ fuerant alio tempore à Casa latinè conscripta, rigidoque Pontifici ad auctoris perniciem sub vesperam sunt ostensa. Porro tum Casa, tum Ruccellaius, cum Florentiâ egressi fuissent, audissimi recuperandi sibi patriam, & ipsi patriæ libertatem, idonei censebantur, ut alter calamo, alter voce eos motus in Italia cierent, qui in huiusmodi centrum concurrerent. Consultò Caraffa iniunxit, sicuti diximus, Ruccellaiio, ut quæ is Regi proponeret, à perseueranti de trirēibus discordiâ minimè penderent; cum rem breuè componendam prænereretur, prout contigit. Sfortia Comes Sanctæ Floræ, Camerarij frater, & familiæ Princeps, ob operam diu præstitam Casari, de illo benemeritus, statim atque constrictum in arce fratrem sensit, Albanum festinanter conuenit, propositâque impendente familiæ suæ ruinâ, obtinuit ab eo mandata ad Mendozam, ut nauigia Centumcellas reducerentur, vbi Alamanno sunt reddita. Eâ re delinitus Pontifex, deprecante Collegio Cardinalem liberauit post vigesimum à captiuitate diem, accepto prius vadimonio trecentorum scutorum millium; iniunctâque ipsi multâ iacturæ redituum ac dignitatis, si Româ discederet, eodem postea in primo Senatu voce Pontificis seuerissimè castigato. Tantum animi decrepito illi corpori suppetebat ad Principatus maiestatem sustinendam, si tanto animi robori par brachij robur respondisset.

C A P V T XV.

Graues Pontificis suspiciones in Casarem & Hispanos; & facta idcirco ab eo cum Gallia Rege compositum.

DVm animus Pontificis hoc præstito sibi obsequio ex parte leniebatur, ob nouam offensionem acerbius exulceratus est, cum ipsi fuisset persuasum, venenum iussu Casaris parari Caraffæ Cardinali à quodam Nannio Abbate, missumque Romanum fuisse Casarem Spinam, Calabrum hominem, ad eundem necandum. Nannius coniectus in vincula, & ad questionem vocatus, dixit,